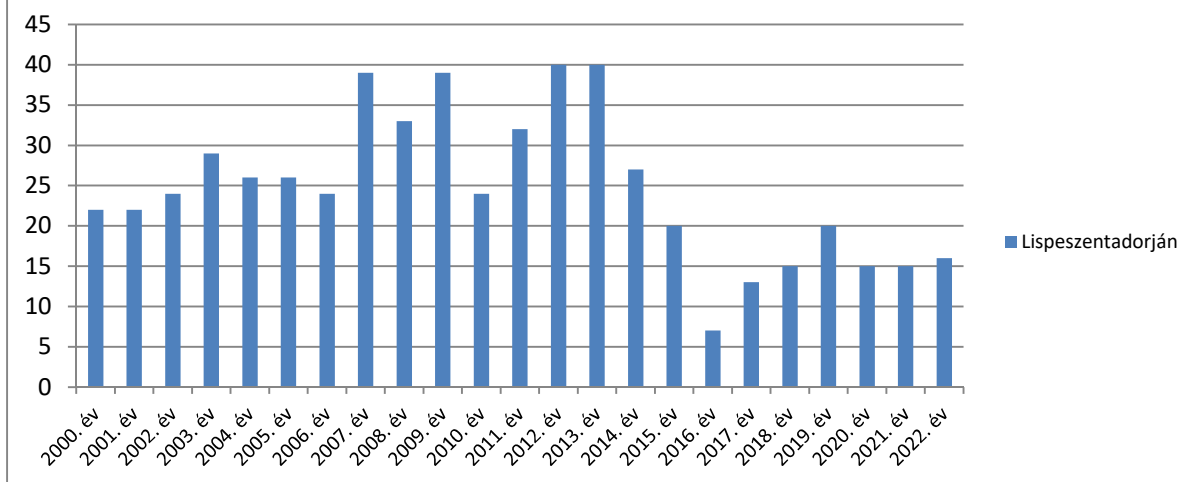
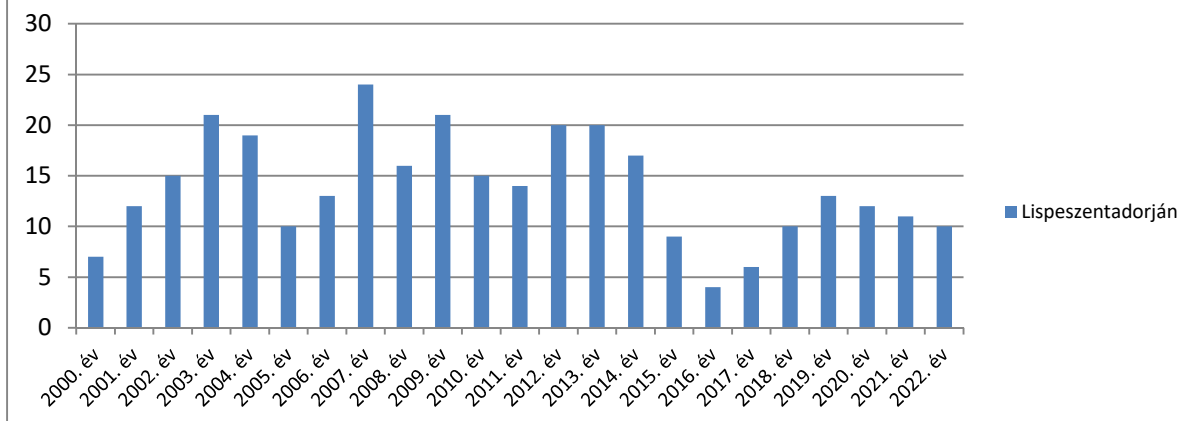


Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)



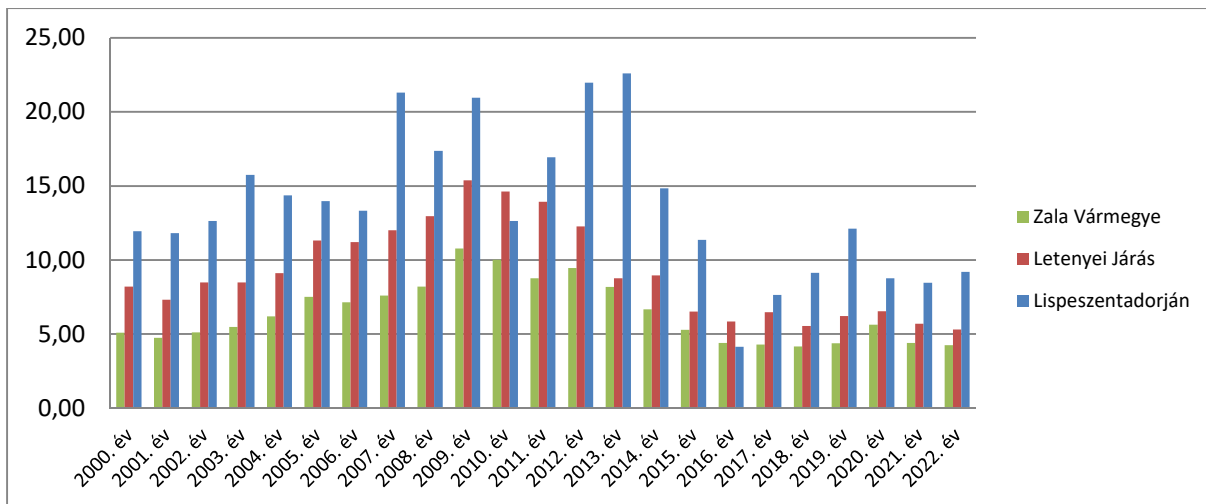
Forrás: NSZF

180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)



Forrás: NSZF

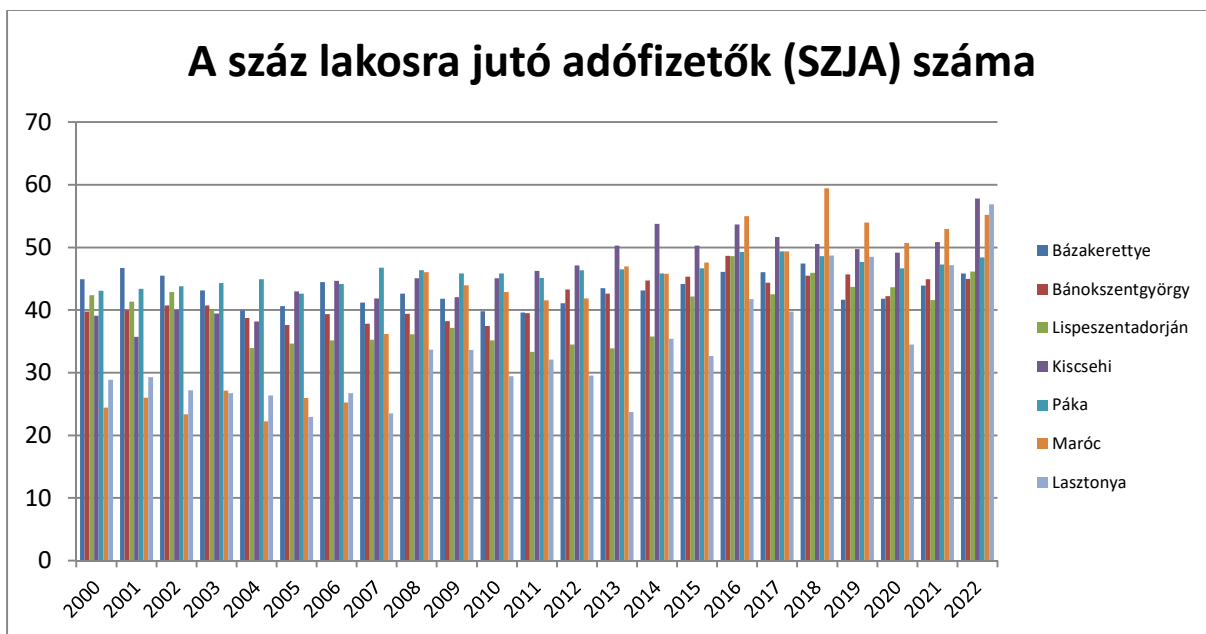
A nyilvántartott álláskeresők és a munkaképes korú lakosság arányának alakulását a következő ábra mutatja a településen, a járásban, illetve a vármegyében:



Forrás: NSZF

Az adatok szerint Lisszeszentadorján esetében kontrasztosabb, nagyobb kilengésű, és magasabb értékeket vesz fel a mutató, ugyanakkor alaptendenciájukban hasonló folyamatokat jeleznek, mint amelyek a járás és a vármegye esetében láthatóak.

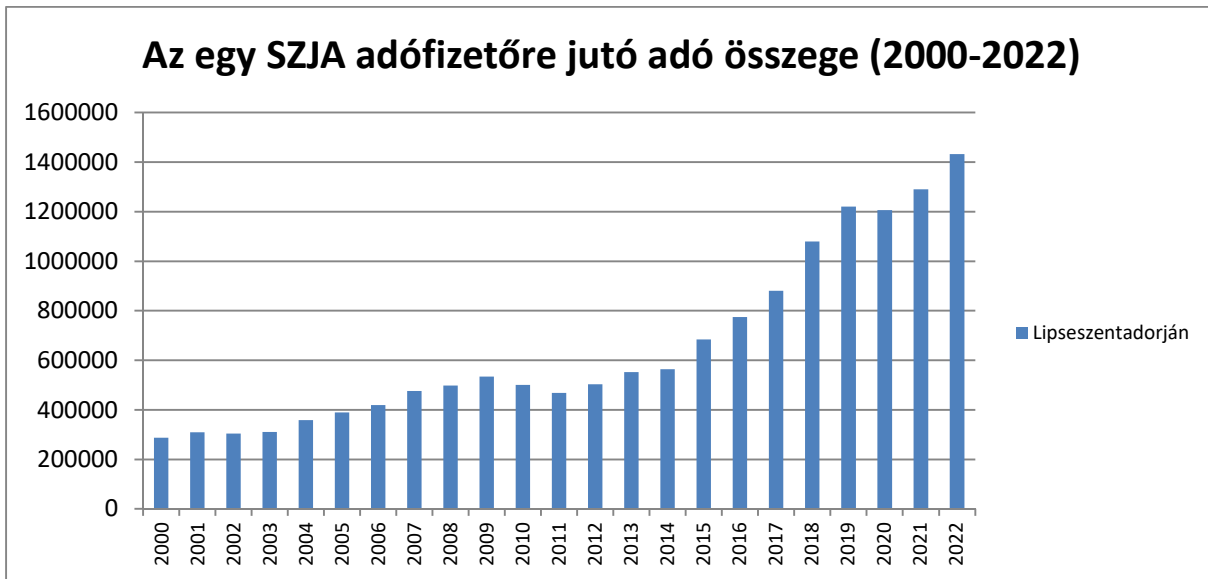
A munkanélküliségi ráta mellett az SZJA adófizetők számának alakulása is jól jelzi a munkaképes korúak aktivitását. A száz lakosra jutó adófizetők (SZJA) számát mutatja az alábbi ábra a vizsgált, illetve néhány környező településen.



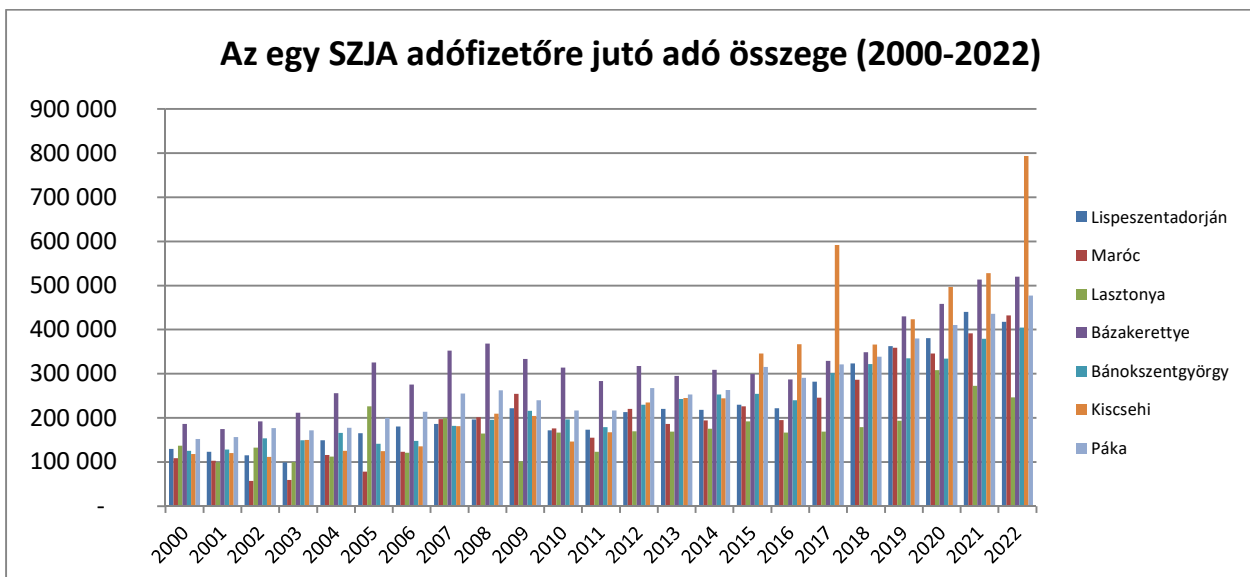
Forrás: TEIR

Az adatokból kitűnik, hogy Lisszeszentadorjánban nagyjából a szomszédos településekhez hasonlóan alakult az elmúlt két évtizedben a mutató értéke.

Az egy SZJA adófizetőre jutó adó összegének alakulását az alábbi diagram mutatja Lipeszentadorjánban, illetve a szomszédos településeken:



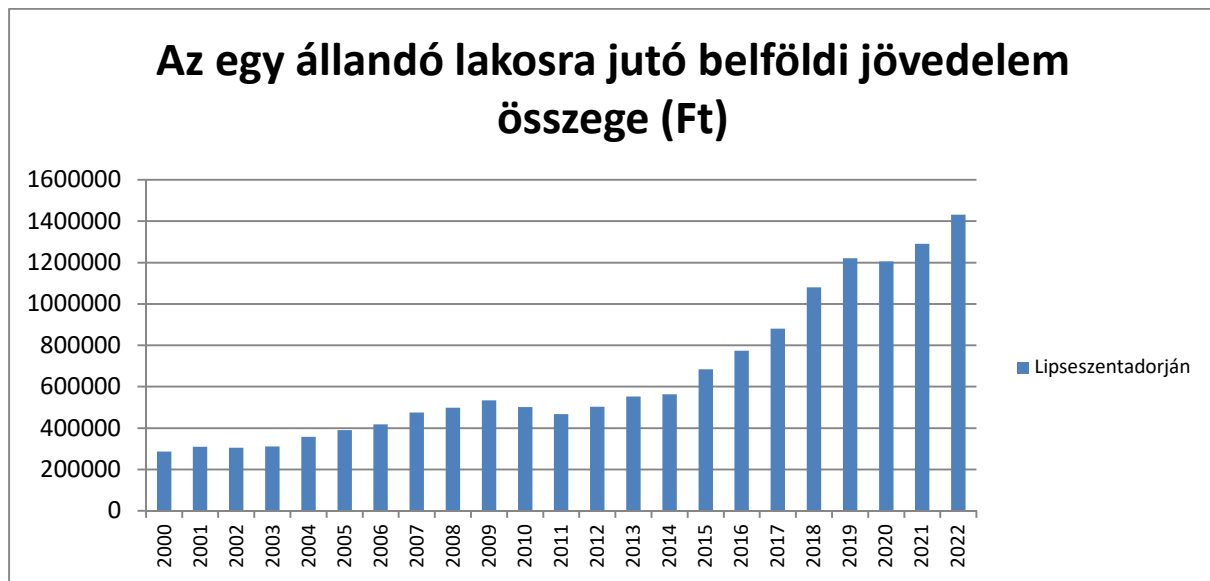
Forrás: TEIR



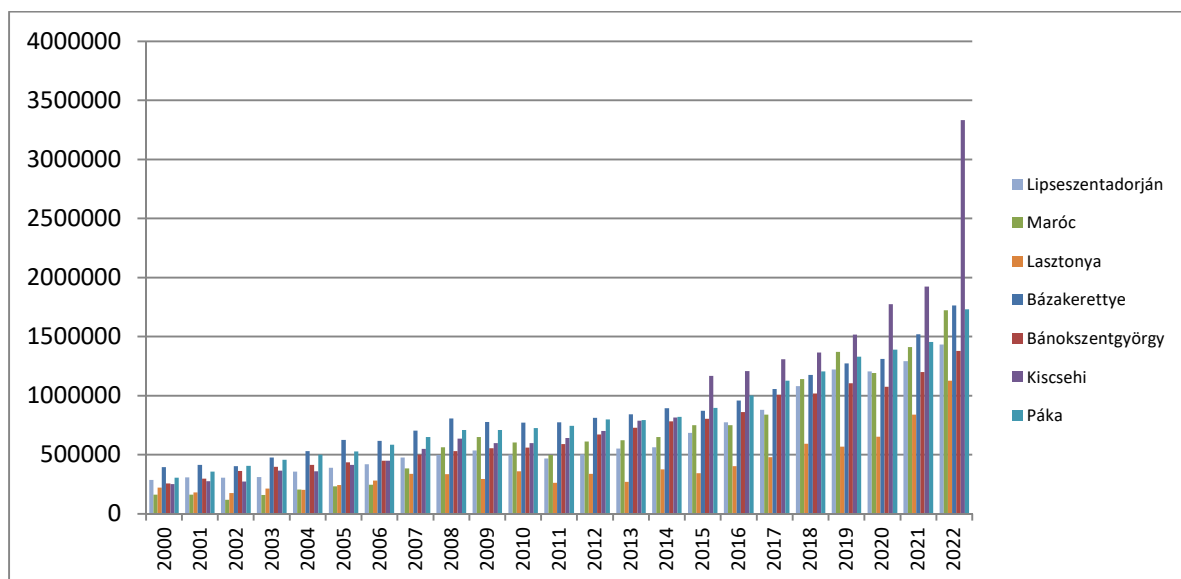
Forrás: TEIR

Megállapítható, hogy az SZJA-képesség tekintetében Lasztonya marad el jelentősen a környezetétől, miközben a trendek – Kiscsehi kivételével – nagyjából azonosan alakultak a dél-zalai térségben.

Az egy állandó lakosra jutó belföldi jövedelem összege a következőképpen alakult elsőként a Lipeszentadorjánban, illetve a környező településeken az elmúlt két évtizedben:



Forrás: TEIR

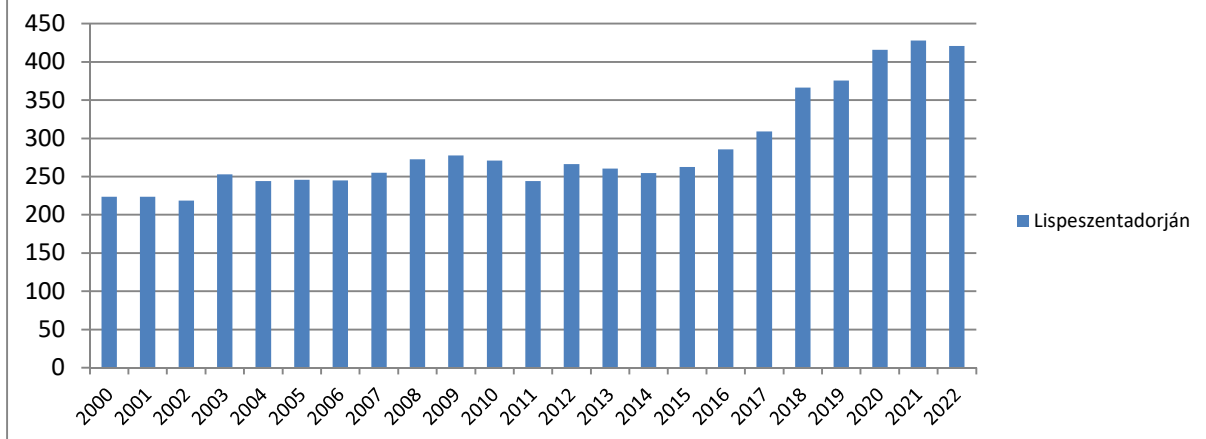


Forrás: TEIR

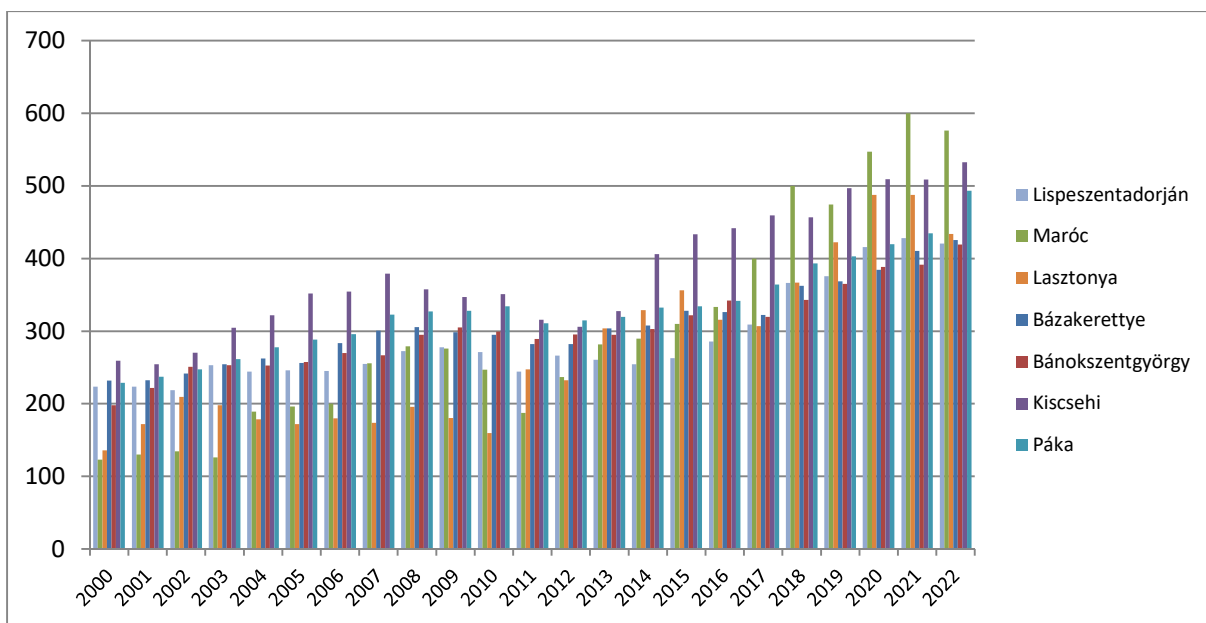
A fenti ábra azt mutatja, hogy Lipeszentadorján esetében átlagos adatokat látunk. A szűkebb térségben vannak e téren jobban és kevésbé jobban teljesítők is.

Az 1000 főre jutó személygépkocsik száma az alábbiak szerint alakult Lipeszentadorjánban és a szomszédos településeken 2000 és 2022 között:

Az 1000 főre jutó személygépkocsik száma (db)



Forrás: TEIR



Forrás: TEIR

A település humáninfrastruktúrája

Oktatás

A településen általános iskola és óvoda sem működik. Az alapfokú oktatás a környező településeken (Becsehely, Páka, Letenye) érhető el.

Egészségügyi ellátás

A településen felnőtt háziorvosi ellátás, orvosi rendelő nincs, az ellátások a környező településeken vehetők igénybe, csakúgy, mint a fogorvosi ellátás és a védőnői szolgálat. Gyógyszertár legközelebb Bázakerettyén található.

Szociális ellátás

A településen bölcsődei ellátás nincs, az idősellátást falugondnoki szolgálat támogatja.

Egyéb humáninfrastruktúra

A településen közösségi ház, illetve könyvtár működik időszakos nyitva tartással. Lispeszentadorjában önkormányzati vendégház vehető igénybe.

Egyházi szolgálat

A település a Szombathelyi Egyházmegyén belül, a lenti esperesi kerülethez tartozik, az egyházi szolgálatot a pákai plébánia látja el. A szentadorjáni településrész központjában álló, Szent Adorján vértanúról nevezett római katolikus templom 1936-ban épült neoromán stílusban.

Civil szervezetek

Lispeszentadorjában jelenleg négy civil szervezet működik: a Skanzen Értékvédő Hagyományőrző és Turisztikai Közhasznú Egyesület, az Anima Társadalmi és Kulturális Innovációs Egyesület, a Lispeszentadorjáni Kulturális és Sport Egyesület, valamint a Sport Suli Szabadidősport Egyesület. Közülük három szervezet részesült 2023-ban az SZJA 1%-nak felajánlásából, összesen mintegy 542 ezer forint forráshoz jutva.

2.6. A település gazdasága

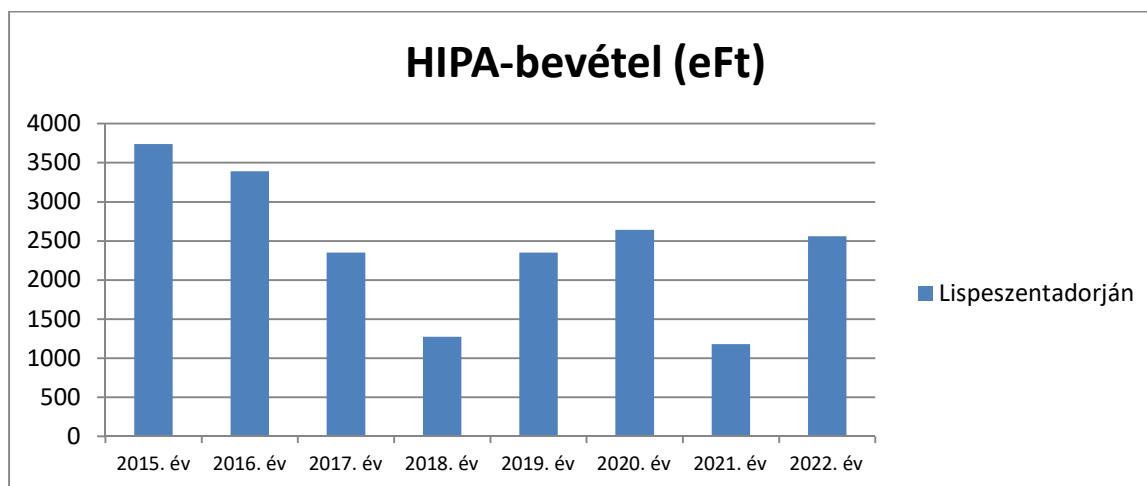
Az elérhető statisztikai adatok szerint Lisszeszentadorjánban, 2022 év végén, összesen 6 önálló vállalkozás működött: 5 egyéni vállalkozás és egy társas vállalkozás.

A működő vállalkozások száma az alábbiak szerint alakult az elmúlt években:

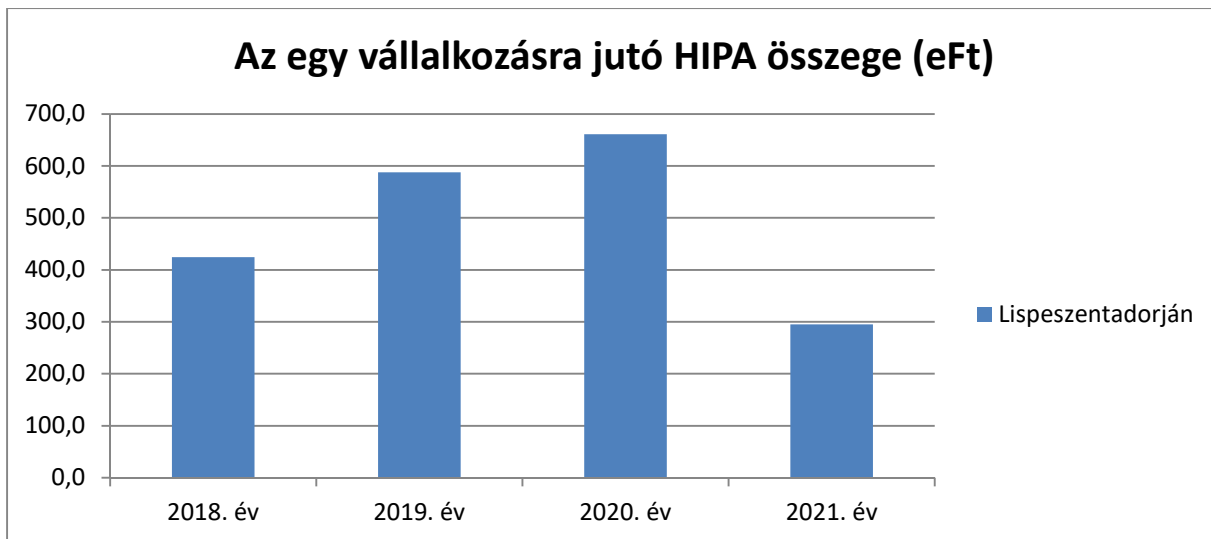


Forrás: KSH

A helyi vállalkozások által befizetett iparűzési adó összege az alábbiak szerint alakult az elmúlt években:



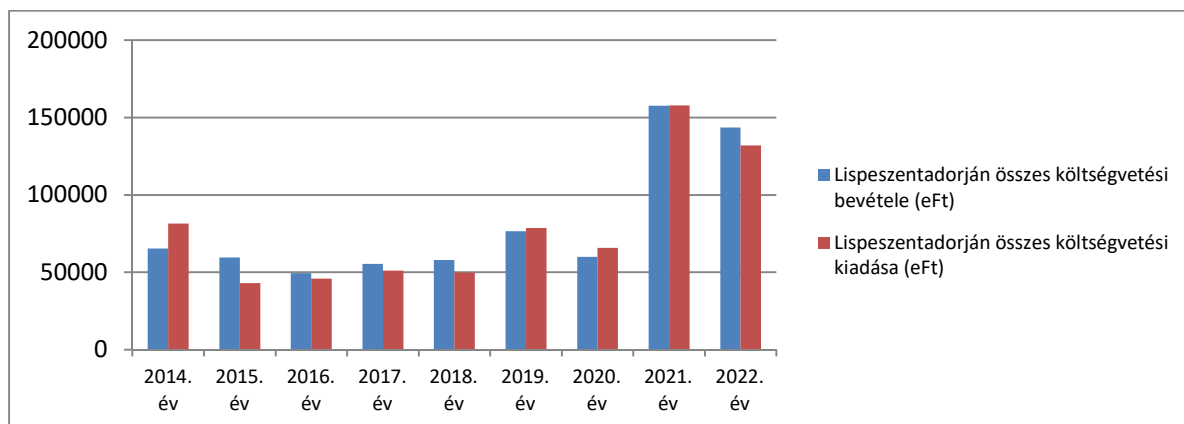
Forrás: KSH



Forrás: KSH

2.7. Az önkormányzat gazdálkodása, településüzemeltetés

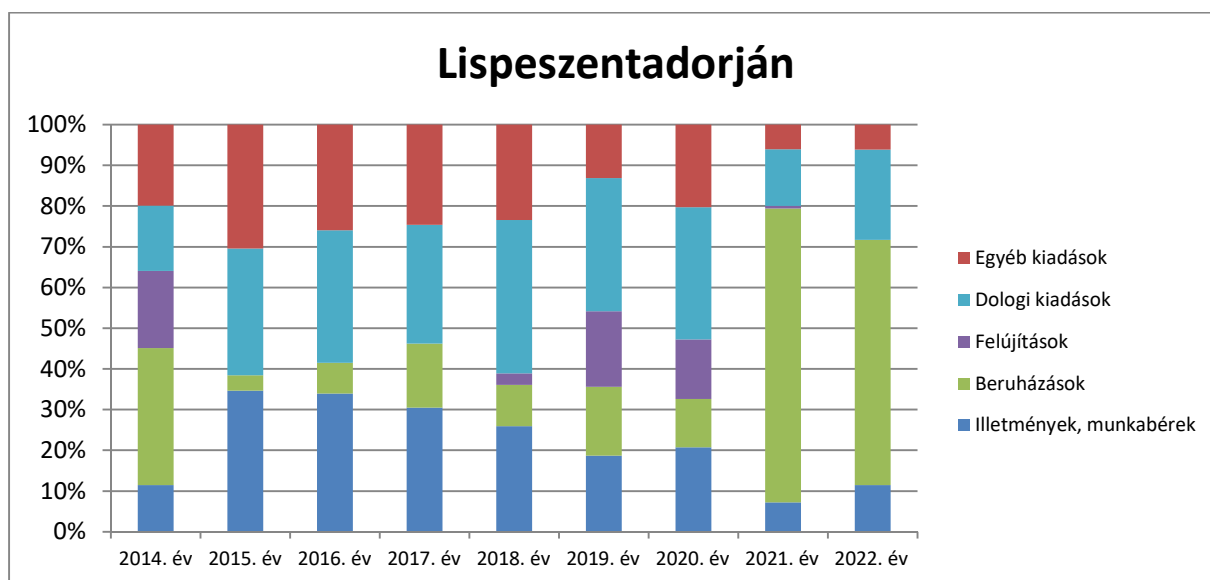
A vizsgált település önkormányzata költségvetésének néhány fontosabb adatát az alábbi diagramok mutatják.



Forrás: KSH

A település költségvetése az elmúlt közel tíz évben egyensúlyt mutat. Az egyes évekre jellemző többletek, illetve hiányok a több év alatt megvalósuló beruházások finanszírozása miatt alakultak ki.

A kiadások szerkezetét az alábbi ábrák mutatják:



Forrás: KSH

Lispezentadorján iparűzési adót, illetve kommunális adó vet ki a település lakosaira, illetve vállalkozásaira.

2.8. Településrendezési, településszerkezeti vizsgálat

a település története

Lispeszentadorján község Zala vármegyében, a Letenyei járásban, a Zalai-dombságban, az Egerszeg-Letenyei-dombság lankáinak ölelésében, a Szentadorjáni-patak forrásánál helyezkedik el.

Lispeszentadorján községről eddig még nem készült olyan monográfia, amely átfogóan bemutatta volna a település teljes történeti, néprajzi és régészeti forrásait. Teljes, szisztematikus régészeti topográfia sem áll rendelkezésre. Ezért a település történetének és régészeti örökségének feltárásához csupán a szórványosan elérhető adatokra lehet támaszkodni.

Őskor

A település őskoráról szinte semmit nem tudni, annyi bizonyos, hogy a késő vaskor idején a község területén is megjelennek a kelták. A Kr. e. 4. század elején kezdődött meg a kelták vándorlása az Alpoktól északra fekvő területekről Dél- és Kelet-Európa felé. Az ókori források már nevükön is említik ezt a harcias népet, akik a túlnépesedés miatt új földeket hódítottak meg és új hazát kerestek. Kr. e. 387-ben többek között Rómát is megtámadták, és ugyanebben az időszakban délkeleti irányba is terjeszkedtek. Ekkor foglalták el a Dunántúlt, köztük Zala északi részét is. A legkorábbi kelta települések nyomát számos temető őrzi, például Reziben, Cserszegtomajon, Felsőrajkon, Andrásbidán és Keszthelyen. A megye déli része és a Kárpát-medence további területei a második kelta hullámmal, körülbelül 80-100 évvel később kerültek kelta uralom alá.

Középkor

A mai település a középkori Lispe, Szentadorján és Erdőhát falvak egyesítésével keletkezett.

A szláv eredetű Lispe szó egyes értelmezések szerint személynévből származik, más magyarázat szerint pedig olyan helyet jelöl, ahol hársfák (lipa) nőttek. A falut először 1308-ban említik, mint Miklós fia Dénes földjét, amelytől nyugatra Szentadorján, e mellett pedig Maróc feküdt.¹ A 14-15. században a Lipsei vagy Lipcsei család birtokolta a területet, akiknek egy 1489-es oklevél szerint nemesi kúriájuk is volt itt, melyet vejének Gyolcsi Demeternek zálogosított el.² A család kihalása után, 1568-ban Ebergényi Farkas kapta meg a birtokot. A törökidőszak következtében 1582-ben a település elnéptelenedett. A 16-17. században a Gyolcsy család volt a földesura.

Szentadorján a temploma védőszentjéről kapta nevét. Az ókeresztény mártír, Szent Adorján (Adrian) a 9. században Zalaváron emelt zarándoktemplom névadója is volt. A település első írásos említése szintén 1308-ból származik, amikor Koppányi Onch ispán a csatári konvent előtt eladta birtokát Csépan fia Péter ispánnak.³ Az új birtokos Szentadriánföldi Jáki Chomónak volt az unokája. A 15. század végén a Barócz család is birtokolt itt földet, míg a 16. században a Kerecsényi család volt a földesúr. A 17. század során a csökkenő lakosság miatt a település elnéptelenedett, rétjeit nádas borította be. Egyházas hely volt, amit a falunév is tükröz, a pápai tizedjegyzékben 1503-ban említik Benedek nevű plébánosát. 1698-ban feljegyezték, hogy a török elpusztította a templomot. A helyi hagyomány szerint a középkori templom és a település a mai temető helyén állt, ahol a templom romjai még ma is láthatók. Bár a néphit szerint itt egy pálos kolostor volt, erre nincs írásos bizonyíték.

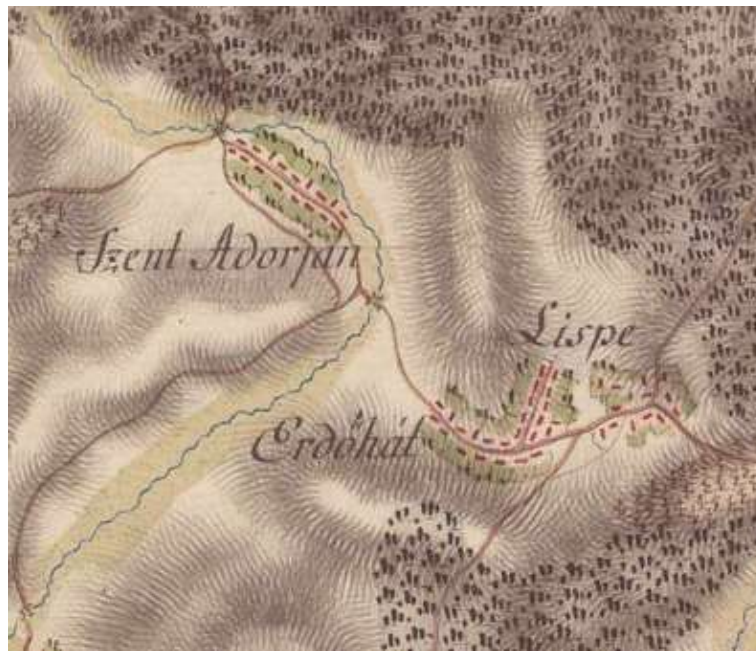
Erdőhát első írásos említés 1375-ből származik, mely eredetileg a szomszédos Lipsei nemesek birtokában volt, amit erőszakkal elfoglaltak az alsólendvai Bánfiak, majd a Lipseiek hasonló módszerrel visszafoglaltak. A vitás ügy peresedéshez vezetett, amely 1409-ben kezdődött és 1423-ban egyezséggel zárult. Az 1500-as években az adóösszeírások szerint a Bánfiak mellett kisebb birtokrészekkel rendelkeztek itt a Nádasdiak és a Béri család is. 1548-ban a török felégette a falut,

¹ HO III. 57.

² HOLUB 1929, *Szentadorján*

³ HO III. 55.

ezt követően fokozatosan csökkent a lakosság. A 17. század végére a lakatlan település az Eszterházyak tulajdonába került.



Lispezsentadorján területe – 1. katonai felmérés, 1782-1785
(forrás: maps.arcanum.com)

Újkor

A török hódoltság után a 18. században ismét növekedni kezdett a népesség. 1718-ban Lispe a nemes Czigány család birtokába került. A helyiek földművelésből és állattenyésztésből éltek egészen 1937-ig.



Lispezsentadorján területe – 2. katonai felmérés, 1819-1869
(forrás: maps.arcanum.com)

XX. század

Az idők során Szentadorján és Erdőhát teljesen összeépült, ezért 1929-ben közigazgatásilag is egyesítették őket Szentadorján néven. 1937-ben jött létre Lisszeszentadorján Lisse és Szentadorján összevonásával.



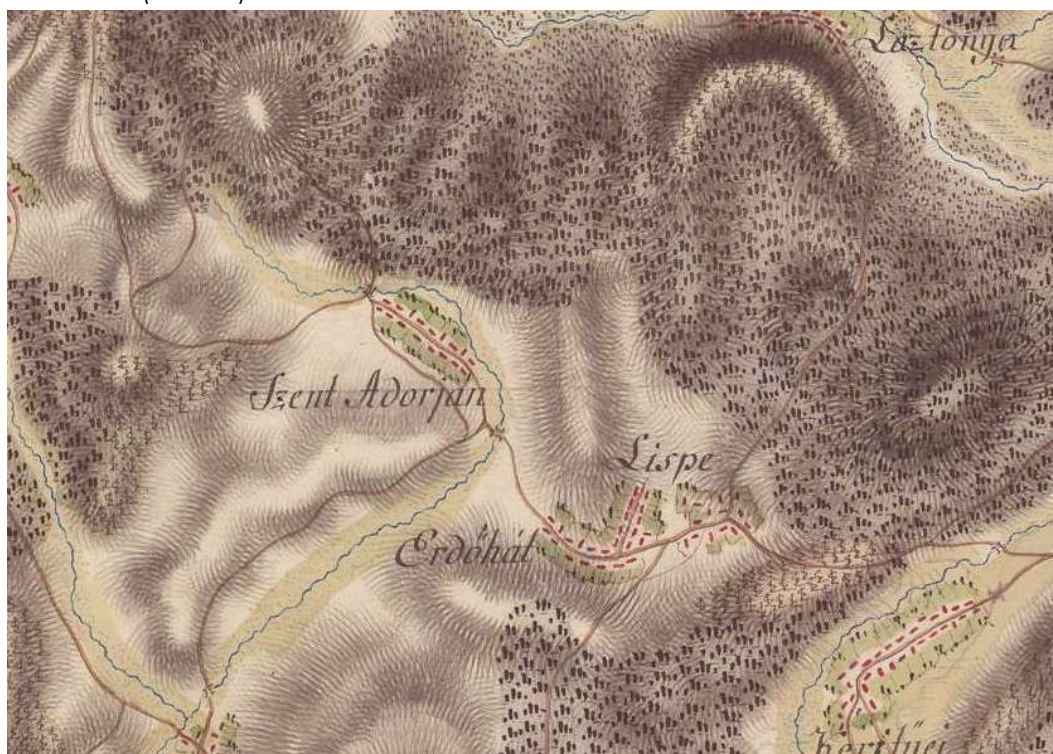
Lisszeszentadorján területe – katonai felmérés, 1941
(forrás: maps.arcanum.com)

1937-ben Lisse határában tárták fel Magyarország első kőolajmezőjét. Ezekben az években plébánia, iskola, posta és körjegyzőség működött, az 1950-es években pedig művelődési ház és óvoda is épült. 1960 után a község lakossága az elvándorlás és elöregedés miatt folyamatosan csökkent, ennek következtében több intézmény bezárt, a körjegyzőség megszűnt, és községi tanács alakult Bázakerettyén. A rendszerváltás után önálló önkormányzat alakult, és a község fejlődése újraindult. Megépült a Maróci-víztározó, a könyvtár, a művelődési ház felújításra került, valamint teleház és faluház létesült. 2003-ban turisztaszálló nyílt, 2004-ben Gondozási Központ indult, 2005-ben pedig a templom tetőszerkezete megújult. 2005. január 1-jén önálló körjegyzőség alakult, amely 2008-ban visszaköltözött Bázakerettyére.

a településszerkezet fejlődése

A község településszerkezeti változásai a katonai térképeken a 18. század közepétől követhetők végig. A következőkben e változások kerülnek bemutatásra elemezve a község szerkezetalkotó nyomvonalas és egyéb elemeinek, valamint az egyes területek hasznosításának változásait. Vizsgálatra kerül a település beépítési jellemzőinek alakulása is.

első katonai felmérés (1782-85)



Az első katonai felmérés térképén láthatók a 18. század második felében a területen található települések, melyekből a mai település létrejött. Lipeszentadorján elődjei Szent Adorján, Erdőház és Lispe települések. Szent Adorján egyértelműen egytűcs szerkezetű, a Szentadorjáni patak mentén alakult ki. Erdőház esetében a beépítés két utca mentén alakult ki, az utcák keresztesződésében halmazos beépítés jön létre. Lispe esetében egyértelműen halmazos jellegű beépítést figyelhetünk meg, mely három utca keresztesződésében jött létre. A három település közvetlen útkapcsolattal rendelkezett.

Mindezen túl a térképről jól leolvasható a terület változatos domborzata, sűrű erdőborítása és a patakvölgyek által okozott szabdaltság is.

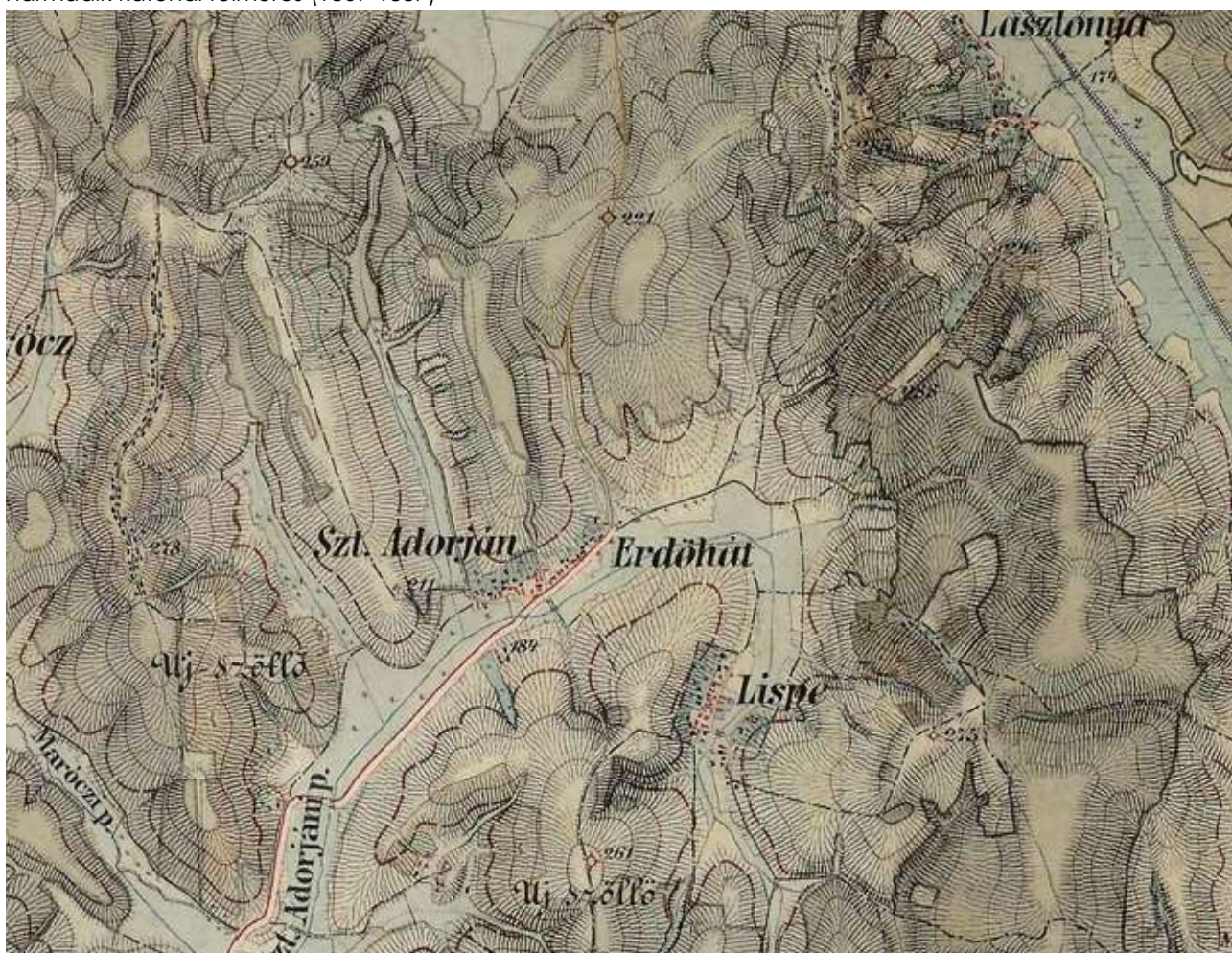
második katonai felmérés (1819-1869)



A második katonai felmérésen továbbra is kirajzolódik a domborzati és vízrajzi elemek tájformáló hatása, melyek a települések szerkezetét is nagyban alakították. Látható, hogy mindegyik település a patak völgyekben alakult ki. Megfigyelhetők a jelentős zártkerti területek is.

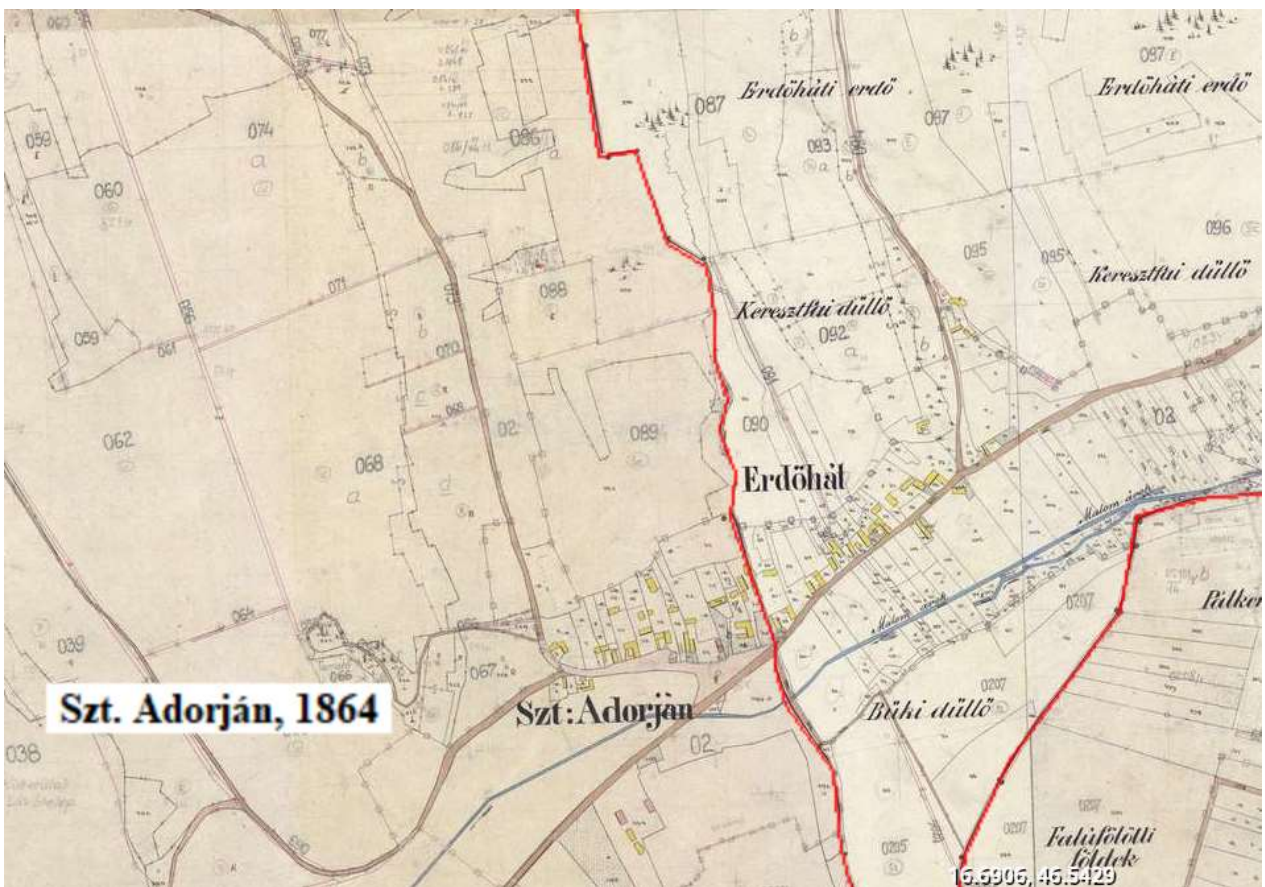
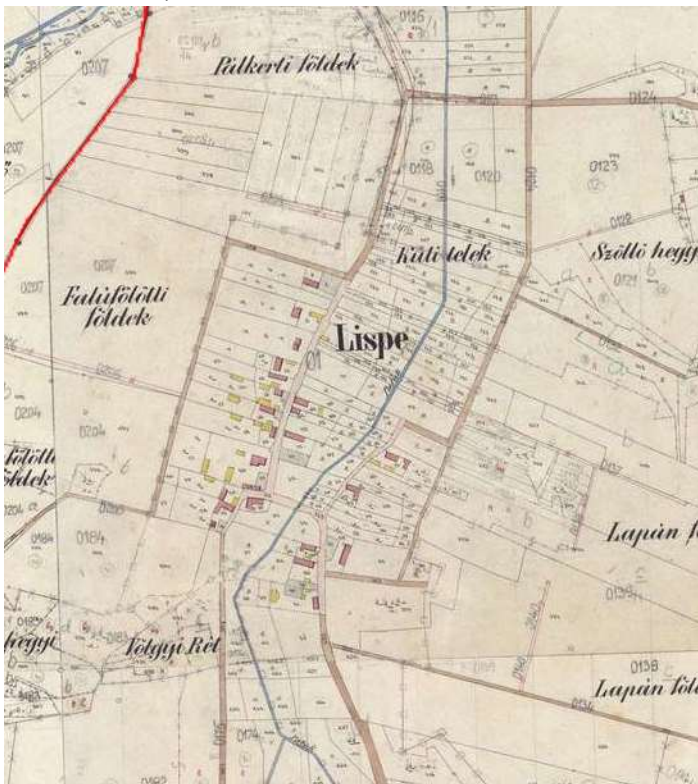
Szent Adorján, Erdőhát és Lispe szerkezete az első katonai felmérésen ábrázolttól jelentősen eltér, de a második katonai felmérésen már a maihoz hasonló szerkezet fedezhető fel. Szent Adorján és Erdőhát szinte egybeépülve egyutcás szerkezetű a központi részen egy teresedéssel. A két település főutcáján csak az északi oldalon található beépítés, a déli oldalon vizenyős területet ábrázol a felmérés térképe. Lispe Szent Adorjántól és Erdőháttól dél-keletre helyezkedik el. A település beépítése a mai szerkezethez hasonlóan a Szentadorjáni patak két oldalán helyezkedik el a patakot két helyen is híddal keresztezve. A pataktól nyugatra található utca beépítése a nyugati oldalon folyamatos, a keleti, patak felőli oldalon csupán néhány ház található. A pataktól keletre található utcán a patak felőli vizenyős területek szintén nem épültek be, néhány ház kivételével a keleti oldalra összpontosul a beépítés.

harmadik katonai felmérés (1869-1887)



A harmadik katonai felmérésen jelentős szerkezeti különbségek nem tapasztalhatók.

kataszteri térkép 1864



A kataszteri térképeket tekintve elmondható, hogy jelentős szerkezeti változás, fejlődés továbbra sem tapasztalható a településen.

katonai felmérés 1941



Ezen időszakban a beépítések kismértékű növekedése tapasztalható, mely Lispeszentadornyanon említésre méltó szerkezetbeli változást jelent. Létrejött ekkorra ugyanis a Kiscsehi irányába tartó utca.

A későbbi időszakokról katonai térképek nem, légifelvételek azonban rendelkezésre állnak, ahol tovább követhetők a település változásai. A 20. század közepéből való légifelvételeken látszódik, hogy valószínűleg az olajbányászat fellendüléséhez is kapcsolódva a település ebben az időszakban a legsűrűbben beépített. A későbbi időszakokat tekintve elmondható, hogy a település beépítettsége egyre csökkent, mára csak az egykori lakótelkek töredékén található épület.

A következő oldalakon az 1964-es és a napjainkban készült műholdfelvételek egymás mellett láthatók, így végig követhető a település beépítettségét érintő változás.